

Beginnend *Bijbellezen*

Het verhaal van de Bijbel op eenvoudige manier verteld

19. Jakob verlaat Laban

Lezen: Genesis 30:24-31:54

Jakob vertelt Laban te willen vertrekken

Nadat Jozef is geboren besluit Jakob terug te keren naar het land Kanaän. In die tijd ging dat niet zomaar. Jakob heeft intussen minstens 14 jaar gastvrijheid genoten van Laban en ook nog zijn beide dochters getrouwd. Maar hij bezit verder niets. Hij vraagt zijn schoonvader als volgt toestemming: "Ik zou graag vertrekken: laat mij teruggaan naar het land waar ik vandaan kom. Geef me mijn vrouwen mee, voor wie ik bij u heb gewerkt, en mijn kinderen, dan ga ik. U weet hoe hard ik al die tijd voor u heb gewerkt." Verwacht hij dat Laban hem en zijn dochters voldoende zal meegeven, zodat zij in hun onderhoud kunnen voorzien? Laban ziet zijn goede en voor hem goedkope kracht, die hem zoveel voordeel heeft gebracht, niet graag vertrekken. Hij gaat daarom niet in op Jakobs wens te vertrekken, maar op wat hij niet zegt, namelijk loon voor zijn werk. Hoopt Laban op een herhaling van de overeenkomst rond het huwelijk met zijn dochters, en dat Jakob nog zeven jaar bij hem zal blijven werken om een eigen kudde schapen en geiten te hebben? Beiden hebben zij er dus belang bij te onderhandelen. Met zijn oosterse beleefdheid begint Laban met te zeggen: "Neem me vooral niet kwalijk – ik heb uit verschillende tekenen opge maakt dat de HEER mij omwille van jou heeft gezegend. Stel je loon maar vast dat je van me wilt, ik geef je wat je vraagt." Laban vraagt Jakob dus een voorstel te doen waarin hij hem tegemoet komt. Jakob legt uit dat de tijd gekomen is iets voor zichzelf op te bouwen: "U weet hoe hard ik voor u heb gewerkt en hoe het met uw vee is gegaan sinds ik het verzorg. Uit het weinige vee dat u voor mijn komst had, is een enorme kudde gegroeid; de HEER heeft u sinds mijn komst inderdaad gezegend. Maar nu wordt het hoog tijd dat ik voor mijzelf aan de slag ga." Laban dringt bij hem aan dan eens te zeggen wat hij hem daarvoor moet geven. Jakob wil echter niets van Laban hebben, maar de eer aan zichzelf houden door ervoor te werken: "U hoeft mij niets te geven, als u tenminste wilt ingaan op het volgende voorstel: Ik zal uw vee blijven weiden en verzorgen. Laat mij vandaag uw hele kudde doorgaan en er alle dieren uit halen die gespikkeld of ge vlekt zijn; van de schapen elk zwart dier en van de geiten alles wat gevlekt

of gespikkeld is. Dat wil ik als loon." Nu stond Jakob natuurlijk bekend als bedrieger en Laban als een man die overal een slaatje uit wilde slaan. Laban zal dus een tijdje hebben nagedacht over wat er achter dit voorstel zat. Daarom vraagt Jakob, na een tijdje stilte van beide kanten, aan Laban om, als hij het ermee eens is dat Jakob het gevraagde vee krijgt, te komen kijken of hij eerlijk is geweest en niet stiekem wat witte schapen en zwarte of witte geiten heeft genomen: "Of ik eerlijk te werk ga zal blijken als u mijn loon komt inspecteren: alle geiten die niet gespikkeld of gevlekt zijn en alle schapen die niet zwart zijn, mag u als gestolen beschouwen." "Goed", zei Laban, "ik neem je voorstel aan."

Een steeds grotere kudde voor Jakob

Nu dit geregeld is, gaat Jakob meteen aan het werk: hij zet alle zwarte schapen en alle gespikkelde en gevlekt geiten apart van de kudde van Laban. Vanaf die dag laat Jakob die schapen en geiten hoeden door zijn oudste zonen. Slim als Laban is geeft hij hen opdracht de schapen en geiten van Jakob een flinke afstand (drie dagreizen) van zijn eigen kudde te laten weiden. Want stel dat de schapen en geiten van Jakob paren met die van hem; dan zouden er nog meer gevlekte en gespikkelde jongen geboren kunnen worden. Die zou Jakob dan weer willen hebben...

Jakob blijft de kudde van Laban hoeden. Hij zorgt er met Gods hulp voor dat de sterkste vrouwtjes gestreepte, gevlekte en gespikkelde jongen werpen. Laban weet echter niet dat hij bedrogen wordt door Jakob. Het zint hem echter helemaal niet wat hij ziet gebeuren; want "Jakobs bezit werd groter en groter: hij kreeg niet alleen veel schapen en geiten, maar ook slaven en slavinnen, kamelen en ezels." Die rijkdom zal hij gekregen hebben door de verkoop van een deel van zijn schapen en geiten, maar ook van wol, huiden en vlees. Jakob merkt dat Laban niet meer zo vriendelijk tegen hem is als in het begin. Op een dag hoort hij Labans zonen zeggen: "Jakob heeft onze vader alles wat hij bezat afhandig gemaakt, al zijn rijkdom heeft hij verworven ten koste van onze vader." Alles bij elkaar genomen zou jaloersheid kunnen leiden tot haat, en dus moord. Daarom zegt God in een droom tegen Jakob dat hij moet teruggaan naar zijn familie in het land Kanaän, met de belofte dat Hij met hem zal zijn.

Jakob vertelt Lea en Rachel zijn plan

Jakob wil dit niet in zijn tent met Lea en Rachel bespreken. Iedereen zal het dan kunnen horen, en hij weet niet hoe Laban en zijn zonen zullen reageren. Ook weet hij niet of zijn vrouwen meteen huilend naar hun vader en hun broers zullen lopen. Daarom stuurt hij iemand om zijn vrouwen op te halen, zodat hij in het veld bij de kudde met hen kan spreken. Uit wat hij hen zegt blijkt wat er eigenlijk aan de hand is, en al lang speelt tussen hem en Laban: "Ik merk dat jullie vader niet meer zo vriendelijk tegen mij is als eerst, maar de God van mijn vader heeft mij geholpen. Jullie weten dat ik

zo hard als ik kon voor je vader heb gewerkt. Toch heeft hij mij om de tuin geleid en mijn loon wel tien keer veranderd. Maar God heeft niet toegelaten dat hij me benadeelde." Hoe veranderde Laban dan Jakobs loon? Als hij zag dat er veel gespikkelde jongen werden geboren, dan zei hij dat Jakob alleen de gestreepte mocht hebben. Maar dan werden er juist veel gestreepte geboren, en mocht hij alleen de gespikkelde hebben. Maar dan werden er juist weer veel gespikkelde geboren, en mocht hij alleen de gestreepte hebben. En zo ging het maar door. "Zo", gaat Jakob verder "heeft God het vee van jullie vader afgenomen en aan mij gegeven." Dan vertelt hij hen over wat hem op een dag overkwam: "Op een keer, toen het vee bronstig werd, had ik een droom en daarin zag ik dat de bokken die de geiten besprongen allemaal gestreept, gespikkeld of gevlekt waren. Ik werd in die droom aangesproken door een engel van God. 'Jakob', zei hij, en ik antwoordde: 'ik luister.' En hij zei: 'Kijk eens goed, alle bokken die de geiten bespringen zijn gestreept, gepikkeld en gevlekt, want ik heb gezien wat Laban je allemaal heeft aangedaan. Ik ben de God van Bethel, waar je een steen met olie hebt gewijd en waar je een gelofte hebt afgelegd. Kom, ga weg uit dit land en keer terug naar je geboorteland.'"

Het antwoord van Rachel en Lea heeft Jakob misschien wel verrast. Ze zijn helemaal niet opstandig of verdrietig, maar zijn het helemaal eens met hem. Uit hun reactie is te zien dat hun vader nog steeds zo is als toen de knecht van Abraham kwam om een vrouw te zoeken voor Isaäk, en hij begerig was naar het goud en de sieraden die hij bij zich had. Alles doet hij alleen maar om er zelf beter van te worden; zijn oneerlijkheid en zelfzucht gaat zelfs ten koste van zijn dochters. Daarom zeggen zij: "Wat hebben wij hier nog te zoeken? Er valt van onze vader niets meer te erven. Hij heeft ons immers als vreemden behandeld door ons te verkopen en ook al ons geld nog op te maken! Alle rijkdom die onze vader door God is afgenomen, komt ons en onze kinderen toe. Aarzel dus niet om te doen wat God je heeft opgedragen." Dus hun vader heeft alles opgemaakt wat voor zijn dochters was, en daarom vinden zij het terecht dat God van hem vee heeft afgenomen en aan Jakob gegeven.

De vlucht en de achtervolging door Laban

Jakob durft niet naar Laban te gaan om het hem ronduit te zeggen. In het geheim bereidt hij met zijn vrouwen en hun slaven en slavinnen alles voor om te vertrekken. Alles wat zij bezitten, tot de tenten aan toe, moet worden ingepakt en op ezels en kamelen geladen. Het vee moet worden bijeengedreven. Gelukkig is Laban een eind uit de buurt om schapen te scheren. Rachel is zo dom om een paar godenbeeldjes uit de tent van haar vader te stelen en mee te nemen. Laban en zijn dochters aanbidden dus niet alleen de God die Abraham uit Ur riep, maar ook goden van het land waar zij wonen. De Bijbel zegt dat Jakob Laban bedroog door er stiekem vandoor te gaan. Hij blijft dus de bedrieger.

Om naar zijn familie te trekken moet Jakob eerst de rivier de Eufraat oversteken. Dat staat er zo makkelijk, maar zal met al die dieren niet zo eenvoudig zijn geweest. Daarna trekt hij richting de Jordaan. Als hij drie dagen onderweg is, bereikt Laban het bericht dat Jakob er vandoor is. Snel verlaat hij de plek waar hij schapen aan het scheren is en gaat naar zijn tent. Daar kijkt hij wat er allemaal weg is. Daarna zet hij met enkele familieleden de achtervolging in. Op de zevende dag waarschuwt God hem in een droom dat hij niet met Jakob mag spreken. Maar Laban gaat toch verder en haalt Jakob in. Hij vraagt Jakob waarom hij hem bedrogen heeft door er stiekem vandoor te gaan. Hij vindt zelfs dat hij zijn dochters heeft weggevoerd of het krijgsgevangenen waren. Graag had hij afscheid van hen en zijn kleinkinderen genomen. Hij beweert dat hij een groot feest zou hebben georganiseerd als hij geweten had dat Jakob wilde vertrekken. Dan vertelt hij Jakob dat hij op weg was gegaan om wraak te nemen, maar dat God hem waarschuwde dat niet te doen. Dat hij toch naar Jakob is gegaan komt omdat hij bestolen is: zijn huisgoden zijn namelijk weg, en hij wil weten wie ze heeft. Jakob weet niet dat Rachel ze heeft meegenomen en zegt (misschien omdat hij denkt dat het niet waar is, of dat een slaaf of slavin ze heeft meegenomen) dat degene die ze heeft gedood zal worden. Hij geeft toestemming te onderzoeken, of er iets is dat Jakob niet toebehoort. Ze zoeken in de tenten van Jakob, Lea en hun beide slavinnen, maar vinden niets. Als zij in de tent van Rachel komen, zit zij op haar kameelzadel dat op de grond staat. De beeldjes zitten in dat zadel. Laban vindt nergens iets en vraagt haar van het zadel af te komen. Maar zij zegt dat ze dat niet kan omdat ze ongesteld is. Als Laban zonder iets gevonden te hebben terugkomt bij Jakob, wordt die heel boos en houdt een lange tirade, die hij besluit met: "Als de God van mijn vader, de God van Abraham, de God voor wie Isaäk diep ontzag heeft – als die God mij niet geholpen had, dan had u mij nu met lege handen weggestuurd. Maar Hij heeft gezien wat ik te verduren had en hoe hard ik heb gewerkt, en daarom heeft Hij gister nacht rechtgesproken." Gelukkig is Laban wat gekalmeerd en zegt heel fijntjes: "Dit zijn mijn eigen dochters, mijn eigen kleinkinderen en mijn eigen dieren; alles wat je ziet is van mij. Hoe zou ik nu mijn eigen dochters iets kunnen aandoen, of de kinderen die zij ter wereld hebben gebracht?"

Het verbond tussen Jakob en Laban

Laban stelt voor een soort monument op te richten, die hen beide moet herinneren aan de afspraken die ze met elkaar maken over hun relatie. Jakob moet Laban beloven dat hij zijn dochters goed zal behandelen en niet bedriegen. Beide beloven ze niet met kwade bedoelingen tegenover de ander de steen voorbij te zullen gaan. Ze brengen dan een offer, houden een maaltijd. De volgende morgen nemen zij afscheid van elkaar. Laban gaat met zijn gevolg naar huis, en Jakob trekt verder naar zijn familie.

J.K.D.